

ללכת על המים – האתרים הנוצריים סביב הכינרת

לכל האתרים, למעט כורסי שאינו עוד אתר פעיל, חובה להגיע בלבוש צנוע.
בכניסה לכנסיות מקובל להסיר את כיסוי הראש.

עבור צליינים נוצרים, הביקור באתרים הקדושים סביב הכנרת הוא חוויה מזככת. עצם ההימצאות באתרים המקודשים היא בגדר התקרבות יתירה למושא הזדהותם - ישוע הנוצרי. הכנרת היא אחד המקומות שישוע מזוהה איתם יותר מכל. ב'ברית החדשה' מסופר כי לאחר הריגתו של יוחנן המטביל, קרובו של ישוע, ולאחר שהעניק בבית כנסת פרשנות חדשנית ובלתי מקובלת לקטע מספר ישעיהו (לוקס ד', 28-30), עזב ישוע את עיר מגוריו, נצרת, ועבר לאזור הכנרת. מדוע נמלט ישוע דווקא לכנרת? כמטיף מהפכני וקיצוני בדעותיו, שיצא נגד האוליגרכיה הכוהנית והכלכלית, הוא חיפש את הדרך לשפר את מעמדם של הנדכאים והחלשים. צפון הכנרת היה באותם ימים אזור ספר נידח ושכוח מלב, מאוכלס בעיקר בעניים שפרנסתם על דיג. כאן מצא ישוע את ראשוני תומכיו, וכאן, בקרב אוכלוסיית הדייגים, נתהוותה סביבו קהילה תומכת שייחסה לו נסים רבים. כאן גם קיבץ סביבו את ראשוני תלמידיו ולימים בחר מתוכם את שניים-עשר השליחים. לא בכדי הפכו הדג (ביוונית "איכטוס") והעוגן, מסמליה של קהילת הדייגים, לסמלים מובהקים של הנצרות הקדומה.

כפר נחום: מי רוצה נס?

מרכז פעילותו של ישו היה בכפר נחום, כפר דייגים קטן על גדתו הצפונית של האגם. כיום נמצא האתר בידי המסדר הפרנציסקני (שרכש את הקרקע בשנת 1894), ואנשיו הם שערכו במקום חפירות ארכיאולוגיות. בית כנסת מפואר, המתוארך למאות הרביעית-חמישית לספירה, הוא אחד הממצאים החשובים במקום. תגלית מעניינת נוספת התגלתה בחפירות בתי המגורים של הכפר, מדרום לבית הכנסת. בין בתי המגורים הפשוטים התגלה חדר אחד גדול יותר, היחיד מבין בתי הכפר שקירותיו מטויחים. הוא תוארך למאה הראשונה לספירה ואולי הוא אף עתיק יותר. על הקירות התגלו כתובות עתיקות וביניהם נמצאו שמותיהם של ישוע ופטרס, ומכאן הסיקו הפרנציסקאנים שזהו ביתו של פטרס, שבו על פי הכתובים התארח ישוע. מאחר שלכפר נחום קשר ישיר לרבים ממעללי ישוע, הוא נתפס כבר בימי ביזנטיון כחשוב ביותר. לכן אין זה מפתיע שסביב החדר העתיק התגלו שרידי כנסייה מתומנת גדולה מהתקופה הביזנטית. להבדיל ממבני כנסייה מוארכים, המבנים המתומנים והעגולים מציינים תמיד אלמנט קדוש הנמצא במרכזם.

מעל שרידי הכנסייה העתיקים נבנתה בעת המודרנית כנסייה דמוית סירה. תחת העמודים שעליהם היא ניצבת ודרך חלון זכוכית ברצפתה יכולים המבקרים לצפות בממצאים שמתחתיה. אנו נצטרך להסתפק בצפייה מהצד, מכיוון שהכניסה לכנסייה מותרת בדרך כלל רק לקבוצות צליינים. לפי המסורת הנוצרית, המתועדת בכתובים, בביתו של פטרס ריפא ישוע את חמותו של פטרס (מתי ח', 14-17), גירש רוח טמאה מבית הכנסת (לוקס ד', 35-31), ריפא אדם משותק (מרקוס ב', 1-12) ועוד. מסופר שהמון כה גדול צבא על ביתו של פטרס, עד שכדי להביא את המשותק לפני בן האלוהים, היושב בבית פנימה, נאלצו להסיר את הגג ולשלשלו מטה. מעט מזרחה ממתחם כפר נחום הפרנציסקאני-קתולי נמצאת כנסייה נוספת, הבולטת בקירותיה הלבנים ובכיפותיה האדומות. זוהי כנסייה יוונית-אורתודוקסית, שנבנתה במאה ה-19. היא טובלת בגן פורח, פרי תחזוקה

של ארינארכוס, נזיר אדיב ממוצא יווני שחי בה בגפו. בשנים האחרונות חלקים גדולים מקירות הכנסייה עוטרו ביריעות קנבס שעליהן ציורים נהדרים.

ממזרח לכנסייה האורתודוכסית נמצא כיום הגן הלאומי כפר נחום, ובו מזח עגינה לסירות. גם המנוסים שבדייגי הכנרת חששו מפני סערותיה, אך נוכחותו של ישוע באזור - כך מספר הכתוב - הקנתה להם בטחון. בעת סכנה ישוע נזף בגלים, והם נענו למרותו ושקטו. עוד מסופר כי ערב אחד, עת נקלעו הדייגים לסערה בכנרת, נראה ישוע צועד לעברם על המים. להשתאותם הרבה העבירם לחוף מבטחים (יוחנן ו', 16-21).

אתר העתיקות והכנסייה הקתולית (Capernaum - Franciscan Church)

הגעה: מכביש 90 פונים בצומת כפר נחום לכביש 87. כעבור כשלושה קילומטרים פונים ימינה בעקבות השילוח לכפר נחום.

שעות פתיחה: א'-ה', שבת 8:00-17:00. שישי 8:00-16:00.

טלפון: 04-6721059

מחיר כניסה:

נגישות לנכים: ניתן להגיע עד למרגלות הכנסייה ולתצפית על בית הכנסת. הכניסה לבית הכנסת ולכנסייה כרוכה בהעפלה בגרם מדרגות בלבד.

הכנסייה היוונית-אורתודוכסית (Capernaum - Greek-Orthodox Church)

הגעה: חוזרים לכביש 87 ופונים לעבר הגן הלאומי כפר נחום, שממגרש החניה שלו יוצא שביל ברור אל הכנסייה. אפשר גם לפנות ימינה מיד, עוד לפני המחסום של הגן הלאומי, על מנת לא להיכנס לתחומיו.

שעות פתיחה: אין שעות קבועות, כדאי להתקשר

טלפונים: 052-8858421, 04-6722282

הכניסה חופשית, מקובל להשאיר תרומה

נגישות לנכים: יש – לכן, לכנסייה ועד קו המים.

הר האושר: אתם מלח הארץ

"אשרי עניי הרוח כי להם מלכות השמים", כך פותח ישוע את "דרשת ההר" המפורסמת שלו, שאותה נשא, כך מאמינים, על "הר האושר", השלוחה הגולשת מרמת כורזים לעבר פינתו הצפון-מערבית של האגם. הדרשה (מתן ה', 1-12), המהווה את תמצית המוסר הנוצרי, כוללת שמונה פסוקים, שכל אחד מהם מתחיל במילה "אשרי". הביטוי "אתם מלח הארץ", שבו השתמש ישוע בדרשה, השתרש מאז בעברית אבל קיבל פירוש מוטעה - כאן הכוונה למסכנים, לעניים ולחולים. תוכן הדרשה מבטא בבחירות מי היו שומעיה - אלו שגורלם לא שפר עליהם. המסורת המקומית ממשיכה וגורסת כי כאן בחר ישו בשליחים (לוקס ו' 12-16). במקום המשוער שבו נישאה הדרשה נבנתה בשנים 1936-38 כנסיית הביאטיטודים, (Beatitude Church), בתכנונו של הארכיטקט האיטלקי אנטוניו ברלוצי (אם כי שרידי כנסייה ביזנטית, שנבנתה כנראה להנצחת אותו מאורע עצמו, נחשפה בנקודה נמוכה הרבה יותר). בדומה לכנסיות אחרות שתכנן ברלוצי, גם מבנה זה מבטא במראהו את סיפור המקום. כיוון שנועדה לציין מקום קדוש, נבנתה גם כנסייה זו כמתומן, אלא שכאן נוספה לצורה משמעות נוספת: כל צלע מסמלת את אחד משמונת משפטי ה"אשרי". האפסיס, גומחת המזבח, לא פונה כמקובל מזרחה, לעבר השמש העולה, כי אם

דרום-מזרחה, לעבר האגם עצמו, וקבוע בה חלון תצפית. כיפת הכנסייה צבועה מבפנים בזהב, סמל למלכות שמים, בעוד הרצפה מעוטרת גלים, הדגשה נוספת למיקום הגיאוגרפי. בפסיפסים משובצים סמלים של שבע מידותיו הטובות של האדם. לצד הכנסייה נמצאים במקום גם מנזר, גן יפה, אכסניה ומשק חקלאי של המיסיון האיטלקי. המקום מנוהל ומתוחזק על ידי נזירות פרנציסקניות לבושות לבן, שרובן ילידות עיירות נוצריות בגליל. מסלול הליכה נחמד של כשני קילומטרים במורד יוביל אתכם אל האתר הבא במסלול שלנו.

כנסיית הביאטיטודים (Beatitude Church)

הגעה: מכביש 90, בין צומת נחום לצומת עמיעד, יש פנייה משולטת ימינה (מזרחה) להר האושר

שעות פתיחה: מדי יום 14:30-17:00, 08:00-12:00

טלפון: 04-6726712

נגישות לנכים: יש (כולל שירותים נוחים לנכים)

טבח'ה: סעודת דגים לאלפים

באתר טבח'ה, שלמרגלות הר האושר, שתי כנסיות סמוכות זו לזו (שתיהן נבנו במחצית הראשונה של המאה העשרים). בעבר נבעו כאן שבעה מעיינות, אך כיום נותרו מהם חמישה בלבד. מי המעיינות מינראליים, וחלקם חמים ועשירים במלחים. מאז שנת 1964 הם נאספים ומובלים בתעלת בטון לאורך מערב הכנרת עד להזרמתם לירדן, כדי למנוע את המלחת האגם.

עת שחוצים את הגן המוצל לעבר הכנסיות, ניתן לראות שרידי טחנות קמח שבעבר פעלו מכוח מי הנביעות. הכנסייה המזרחית מבין השתיים נקראת "כנסיית הבכורה על שם פטרוס" ונמצאת אף היא בבעלות הפרנציסקאנים. מאמינים כי במקום זה הופיע ישוע לאחר מותו בפני שבעה מתלמידיו והעניק את הבכורה בין כל השליחים (המפתחות לשמים) - בשנית - לפטרוס. הכנסייה בנויה על שרידים ביזנטיים קדומים. בתוכה סלע גדול המכונה "מנזה כריסטי", שולחן המשיח - שעליו לפי המסורת סעד ישוע עם תלמידיו. בצד שמאל תלוי פסיפס גדול של ישוע ופטרוס, בו נראה האפיפיור פאולוס השישי (שביקר בארץ בשנת 1964) מנשק את רגליהם. הכנסייה המערבית מכונה "כנסיית הלחם והדגים". היא נועדה להנציח את הנס הגדול (המתואר בכל ארבע הבשורות), שבו נטל ישוע חמש כיכרות לחם ושני דגים והאכיל בהם לשובע 5,000 איש, מלבד נשים, זקנים וטף (מתי י"ד, 15-20). והנה קשר מעניין בין הנס לתנאים באזור: בעונת החורף ביכרו הדגים לשהות בסמוך לכאן, כי כאן זרמו המים החמים לאגם.

במקום נבנתה כנסייה כבר במאה הרביעית ופוארה מאוד כמאה שנה מאוחר יותר. דינה של הכנסייה המפוארת נחרץ כמאה שנה לאחר בנייתה. בדומה לאתרים נוצריים אחרים, גם היא הוחרבה בידי הפרסים, שכבשו את הארץ לפרק זמן קצר בשנת 614 לסה"נ. בחפירות באתר התגלו שרידי הכנסייה ורצפות פסיפס מרהיבות. היום הן שמורות, גלויות לעין, בתוך המבנה החדש (שתוכנו, אגב, לפי ציור קדום של הכנסייה המצוי בירושלים). מוכר ביותר הוא פסיפס הסל עם הלחם ושני הדגים, לציון הנס, אולם ציוריים הרבה יותר הקטעים המתארים את עולם הטבע: צמחים, ציפורים ויונקים. העובדה שהטבע המתואר תואם את המוכר מעמק הנילוס העלה את ההשערה כי האומנים היו ממוצא מצרי.

מטבח'ה יוצאת "טיילת הבשורה", המאפשרת הליכה של כשני קילומטרים אל כפר נחום לאורך הכביש ובמקביל לשפת המים.

טבח'ה - כנסיית הלחם והדגים

הגעה: מכביש 90 פונים בצומת כפר נחום לכביש 87, וקילומטר לאחר מכן חונים במגרש החניה שנראה מימין לכביש. שתי הכנסיות נמצאות במרחק הליכה קצרצר משם. אפשר גם להגיע רגלית מהר האושר.

הכניסה חופשית

שעות פתיחה: מדי יום. 17:00-8:00

טלפון: 04-6678100

נגישות לנכים: יש

טבח'ה - כנסיית הבכורה על שם פטרוס

שעות פתיחה: מדי יום 17:00-8:00 (כדאי להתקשר ולוודא). קבוצות בתיאום מראש.

טלפון: 04-6724767

הכניסה חופשית

נגישות לנכים: יש מדרגות, השירותים אינם נוחים לכיסאות גלגלים

כורסי: על שדים וחזירים

אחד מהאתרים הנצריים החשובים נמצא בגן הלאומי כורסי, מעברו המזרחי של הירדן, בתחומי מה שהיה אז אזור נוכרי, שכונה "ארץ גירגשיים". במקום שבו נשפך נחל סמדך ("דג" בערבית) לכנרת נמצאים שרידי מנזר ביזנטי, וזהו המתחם הכנסייתי הביזנטי השני בגודלו בארץ (אחרי חאן אל-אחמר שבמישור אדומים). המקום קודש בזכות נס החזירים (לוקס ח' 26-39). לפי המסופר הפליג לכאן ישוע עם תלמידיו ופגש באיש ששדים נכנסו לגופו. פקד ישוע על השדים לשחרר אחיזתם מהאיש. הם נשמעו לו, עזבו את גוף קורבנם ונכנסו בגופם של חזירי בר שרעו בסמוך. דעתם של החזירים נטרפה עליהם והם שעטו במורד התלול אל הכנרת וטבעו במימיה.

הגן הלאומי כורסי

הגעה: מכביש 92, שנמשך לאורך מזרח הכנרת, פונים מזרחה בצומת כורסי וכעבור כמאה מטר פונים ימינה.

שעות פתיחה: א'-ה', שבת 17:00-8:00, שישי 16:00-8:00

כניסה: מכיוון שמדובר בגן לאומי הכניסה בתשלום וכפופה לשעות הפתיחה ולנוהלי הגן.

טלפון: 04-6731983

נגישות לנכים: יש רמפה מיוחדת לירידה לכנסייה העתיקה. התנועה בתוך הכנסייה קשה אך אפשרית. השירותים מותאמים לנכים

יותם יעקבסון
הרצאות, צילום ומתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

ירדנית: טבילה בצפון

אתר הטבילה הנוצרי "ירדנית" נמצא סמוך לסכר דגניה, במוצא הירדן מהכנרת. הוא נועד להנציח את אחד האירועים החשובים ביותר בחיי ישוע: מעמד הטבילה. לפי המסורת התרחשה ההטבילה במקום אחר: מזרחית ליריחו, במקום הנקרא "קצר אל-יהוד", באותו קטע של הירדן שאותו חצו בני ישראל בפיקודו של יהושע בן נון בדרכם לארץ המובטחת ושבנו חזה אלישע המשתאה באליהו הנביא עולה השמימה בסערה. בגלל המצב הביטחוני, המקשה על ההגעה לשם, הקימו את "ירדנית", אתר חלופי שבו יכולים הצליינים לבוא במגע עם מי הנהר המקודש. להחלטה זו היה כמובן שיקול כלכלי, אך הטובלים, השוכרים במקום גלימה צחורה לצורך הרחצה במים, לא רואים בכך כל דופי. מבחינתם, רוחו של המשיח עולה במעלה הזרם מערבות יריחו צפונה, ועוד הרבה למעלה מזה.

הגעה: מכביש 90, ממש מצפון לגשר דגניה, פונים מערבה אל מגרש החניה של האתר.

שעות פתיחה: מדי יום 8:00-18:00, שישי עד 16:00

הכניסה חופשית

טלפון: 04-6759111

נגישות נכים: יש

עודכן בתאריך: 30.5.2011

כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון